

Slimības profilakses un kontroles centra metodiskie ieteikumi gripas monitoringā iesaistītajām iestādēm ārstniecības un izglītības iestāžu noteikšanai 2023.–2024. gada gripas epidēmiskajai sezonai

Metodisko ieteikumu mērķis ir nodrošināt vienotu pieeju Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumu Nr. 948 „Noteikumi par gripas pretepidēmijas pasākumiem”¹ 6. punkta izpildei. Minētajā punktā noteikts, ka Slimību profilakse un kontroles centrs (turpmāk SPKC) nosaka gripas monitoringā iesaistītās ārstniecības iestādes (ārstniecības personas), tajā skaitā ģimenes ārsta prakses, kuras apkalpo ne mazāk par 5–10% administratīvās teritorijas iedzīvotāju, kā arī stacionārās ārstniecības iestādes un informē gripas monitoringā iesaistītās personas par datu sagatavošanas un sniegšanas kārtību.

Veicot primārās veselības aprūpes iestāžu (turpmāk – iestāde) atlasī iesaistīšanai gripas monitoringā, ievēro šādus nosacījumus:

1. Atlasi veic ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 39. nedēļas beigām.
2. Monitoringā obligāti tiek iekļautas iestādes deviņās republikas nozīmes pilsētās - Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera un Ventspils, kā arī Gulbenes novads.
3. Gripas monitoringa rezultātus attiecina uz minēto pilsētu un novadu iedzīvotājiem, tādēļ monitoringā iekļauj ģimenes ārsta prakses, kuras galvenokārt apkalpo pilsētā dzīvojošos pacientus. Savukārt saistībā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 379 “Administratīvo teritoriju un teritoriālā iedalījuma vienību klasifikatora noteikumi” 2022. gadā Jēkabpils un Valmieras valstspilsētas iekļautas arī attiecīgo novadu rādītājos, tādēļ monitoringā iekļauj ģimenes ārsta prakses, kuras apkalpo Jēkabpils un Valmieras pilsētu, kā arī Jēkabpils un Valmieras novadus.
4. Izvēloties iestādes, jāņem vērā, lai kopējais apkalpojamo pacientu skaits būtu ne mazāk par 5–10% no attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju skaita:

1. tabula. Gripas monitoringā iesaistītas teritorijas un iedzīvotāju skaits

Nr. p.k.	Administratīvā teritorija	Iedzīvotāju skaits 2023. gada sākumā	Vēlamā monitoringa populācija
1.	Daugavpils	78 850	3 943 – 7 885
2.	Gulbenes novads	19 069	953 – 1 907
3.	Jelgava	54 836	2 742 – 5 484
4.	Jēkabpils novads	39 917	1 996 – 3 992
5.	Jūrmala	51 158	2 558 – 5 116
6.	Liepāja	67 088	3 354 – 6 709
7.	Rēzekne	26 378	1 219 – 2 638
8.	Rīga	609 489	30 474 – 60 949
9.	Valmieras novads	50 659	2 533 – 5 066
10.	Ventspils	32 948	1 647 – 3 295

5. Lai nodrošinātu datu ticamību, atlasīto iedzīvotāju populācijas sadalījumam pa vecuma grupām jābūt līdzīgam atbilstošas administratīvās teritorijas vidējiem rādītājiem (3.tabula).

2.tabula. Iedzīvotāju skaits pa vecuma grupām 2023. gada sākumā

Administratīvā	Vecuma grupas	Kopā
----------------	---------------	------

¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=148626>

Slimību profilakses un kontroles centrs, Metodiskie ieteikumi gripas monitoringā iesaistīto ārstniecības un izglītības iestāžu noteikšanai. 2023. gada septembris.

teritorija	0-4 gadi	5-14 gadi	15-64 gadi	65 un >	
Daugavpils	3158	8348	48564	18780	78850
Gulbenes novads	838	1965	12196	4070	19069
Jelgava	2971	7022	34122	10721	54836
Jēkabpils novads	1793	4254	25376	8494	39917
Jūrmala	2306	5415	31794	11643	51158
Liepāja	3511	7859	41222	14496	67088
Rēzekne	1179	2824	16375	6000	26378
Rīga	28157	64223	386383	130726	609489
Valmieras novads	2625	5842	31323	10869	50659
Ventspils	1359	3608	20082	7899	32948
Latvijā kopā	90245	210232	1187613	394918	1883008

3.tabula. Iedzīvotāju īpatsvars pa vecuma grupām 2023. gada sākumā (%)

Administratīvā teritorija	Vecuma grupas				Kopā
	0-4 gadi	5-14 gadi	15-64 gadi	65 un >	
Daugavpils	4.01%	10.59%	61.59%	23.82%	100.00%
Gulbenes novads	4.39%	10.30%	63.96%	21.34%	100.00%
Jelgava	5.42%	12.81%	62.23%	19.55%	100.00%
Jēkabpils novads	4.49%	10.66%	63.57%	21.28%	100.00%
Jūrmala	4.51%	10.58%	62.15%	22.76%	100.00%
Liepāja	5.23%	11.71%	61.44%	21.61%	100.00%
Rēzekne	4.47%	10.71%	62.08%	22.75%	100.00%
Rīga	4.62%	10.54%	63.39%	21.45%	100.00%
Valmieras novads	5.18%	11.53%	61.83%	21.46%	100.00%
Ventspils	4.12%	10.95%	60.95%	23.97%	100.00%
Vidēji Latvijā	4.79%	11.16%	63.07%	20.97%	100.00%

6. Ambulatoro ārstniecības iestāžu atlasei izmanto Nacionālā Veselības dienesta 2023. gada septembrī iesniegto ģimenes ārstu sarakstu.

7. Izvēloties ārstniecības iestādes, vēlamas izmantot nejaušības atlases principu. Piemēram, MC Excel programmā ar komandkartes *Data Sort* funkcijas palīdzību sakārto ārstu sarakstu alfabēta secībā un izvēlas katru otro, katru trešo, vai katru ceturto utt., atkarībā no vēlamā dalībnieku skaita.

8. Lai nepieciešamības gadījumā aizvietotu kādu no atlasītām iestādēm, izvēlas papildu monitoringa iestādes. Ja veic ārstniecības iestādes aizvietošanu ar citu, ievēro, lai būtu saglabāti iepriekš noteiktie atlases kritēriji.

9. Stacionāro ārstniecības iestāžu un izglītības iestāžu izvēlei ievēro galveno pamatprincipu – iestādes kopā apkalpo ne mazāk kā 5 – 10% no attiecīgās valsts administratīvās teritorijas iedzīvotāju skaita.

10. Pēc iestāžu atlases SPKC rakstiski informē izvēlētās iestādes vadītāju par monitoringa mērķiem, uzdevumiem, norises laiku, datu atlases (vākšanas) un ziņošanas kārtību, kā arī klīniskos kritērijus (1.pielikums) ziņošanai par AAEI (akūtās augšējo elpceļu infekcijas) un gripu monitoringa ietvaros, norādot SPKC atbildīgo personu.

11. SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļa sagatavo informatīvi metodisko vēstuli iestādēm, kuras atlasītas dalībai gripas monitoringā.

12. Līdz 2023. gada 19. septembrim SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību profilakses un pretepidēmijas pasākumu nodaļas atbildīgā persona iesniedz SPKC Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļai informāciju par

monitoringā iesaistītajām ārstniecības iestādēm un izglītības iestādēm (2. pielikums) elektroniski – gripa@spkc.gov.lv.

13. SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību profilakses un pretepidēmijas pasākumu nodaļas epidemiologi monitoringa sākumā sazinās ar izvēlētam iestādēm, lai sniegtu nepieciešamās konsultācijas, skaidrotu AAEI un gripas gadījuma definīcijas (1. pielikums) un pārliecinātos, ka monitoringa dati tiek vākti korekti.

14. Ambulatorās un stacionārās ārstniecības iestādes atbildīgā persona nodrošina AAEI un gripas monitoringa datu vākšanu, sākot ar kārtējā gada 40. nedēļu, un katru pirmdienu līdz plkst. 20⁰⁰ iesniedz aizpildītu veidlapu elektroniski saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumu Nr. 948 „Noteikumi par gripas pretepidēmijas pasākumiem” 1. pielikumu.²

15. Izglītības iestādes sniedz informāciju par audzēkņu skaitu, kas apmeklēja iestādi katras nedēļas **ceturtdienā** paziņojot to pa telefonu, pa faksu vai elektroniski līdz pirmdienas plkst. 11:00. Pirmais ziņojums šajā sezonā jāsniedz par skolas apmeklējumu **2023. gada 5. oktobrī**.

16. Lai uzlabotu informāciju par respiratoro infekciju izraisītāju cirkulāciju gripas un AAEI monitoringa ietvaros, *iespēju robežās* pēc vienošanās ar SIA “Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīca” Nacionālo references laboratoriju (turpmāk – NRL) monitoringā iesaistīti ģimenes ārsti, saskaņā ar epidemiologu un NRL ieteikumiem veic ambulatoro pacientu laboratorisko izmeklēšanu..

17. Lai veicinātu turpmāko sadarbību gripas uzraudzības jomā un nodrošinātu atgriezenisko saikni, saņemot kārtējo iknedēļas pārskatu, SPKC reģionu epidemiologi nosūta to katrai iestādei, kas piedalās AAEI un gripas monitoringā.

18. Iknedēļas gripas uzraudzības dati tiek publicēti SPKC interneta vietnē: <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/infekcijas-slimibas/epidemiologijas-bileteni1/gripa-un-aaei> sākot ar 19.10.2022

19. Monitoringa dati tiek ievadīti Eiropas slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) datu bāzē TESSy un publicēti Eiropas gripas uzraudzības tīkla vietnē <https://flunewseurope.org/>, kā arī vienotajā Pasauls Veselības organizācijas Eiropas reģionālās nodaļās un ECDC gripas uzraudzības interneta vietnē:

<https://www.who.int/teams/global-influenza-programme/surveillance-and-monitoring/influenza-updates>

20. Katras sezonas beigās tiek sagatavots epidemioloģiskais kopsavilkums par sezonu “Pārskats par saslimstību ar akūtām augšējo elpceļu infekcijām (AAEI) un gripu epidēmiskajā sezonā”, kas tiek publicēts SPKC mājas lapā sadaļā: <https://spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/infekcijas-slimibas/epidemiologijas-bileteni1/gripa-un-aaei>.

² <https://likumi.lv/doc.php?id=148626>

Slimību profilakses un kontroles centrs, Metodiskie ieteikumi gripas monitoringā iesaistīto ārstniecības un izglītības iestāžu noteikšanai. 2023. gada septembris.

Metodiskos ieteikumus aktualizēja SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas epidemioloģe Kate Karolīna Tomašūna (tālr. 27322988).

Metodiskos ieteikumos izmantotas Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas par globālās gripas uzraudzības standartiem - <https://www.who.int/teams/global-influenza-programme/surveillance-and-monitoring> un LR Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes dati par iedzīvotāju skaitu administratīvajās teritorijās 2023. gada sākumā - https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD081

Klīniskie kritēriji ziņošanai par gripu un AA EI monitoringa ietvaros

Eiropas Komisijas 2018. gada 22. jūnija lēmuma nr. 2018/945 gripas un akūtu augšējo elpceļu infekcijas gadījumu definīcijas klīniskie kritēriji ³

GRIPA

- 1) *Pēkšņa simptomu parādīšanās*
un
- 2) *Vismaz viens no 4 vispārīgiem simptomiem:*
 - *paaugstināta ķermeņa temperatūra vai drudzis;*
 - *nespēks;*
 - *galvassāpes;*
 - *muskuļu sāpes**un*
- 2) *Vismaz viens no 3 respiratoriem simptomiem:*
 - *klepus;*
 - *rīkles iekaisums;*
 - *apgrūtināta elpošana.*

Akūta augšējo elpceļu infekcija

- 1) *Pēkšņa simptomu parādīšanās*
un
- 2) *Vismaz viens no 4 respiratoriem simptomiem:*
 - *klepus;*
 - *rīkles iekaisums;*
 - *apgrūtināta elpošana;*
 - *iesnas**un*
- 2) *Saslimšanu izraisījusi infekcija.*

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0945&from=EN#page=24>

Slimību profilakses un kontroles centrs, Metodiskie ieteikumi gripas monitoringā iesaistīto ārstniecības un izglītības iestāžu noteikšanai. 2023. gada septembris.

_____ reģionālās nodaļas _____
administratīvā teritorija
2023.–2024. gada gripas monitoringā iesaistīto iestāžu saraksts

1.tabula. Ģimenes ārstu saraksts un reģistrēto pacientu skaits

Nr. p.k.	ĢĀP (Ārsta vārds, uzvārds)	Pasta adrese	e-pasta adrese	tālrunis	Reģistrēto pacientu skaits pa vecuma grupām				Kopā
					0-4	5-14	15-64	65un >	
1.									
2.									

2. tabula. Slimnīcu saraksts

Nr. p.k.	Slimnīcas nosaukums	Iestādes vadītājs	Pasta adrese	e-pasta adrese	Tālrunis	Nodaļu skaits	Gultasvietu skaits
1.							

3. tabula. Izglītības iestāžu skaits

Iestāde	Iestāžu skaits	Reģistrēto izglītojamo skaits
Vispārējās izglītības iestādes		
Pirmsskolas izglītības iestādes		

Sagatavoja:

Vārds, uzvārds, amats

Datums ____ . ____ . ____ .